ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420148121
Lietas arhīva Nr. AA43-0752-22/18
ECLI:LV:ADAT:2022:1115.A420148121.15.S

SPRIEDUMS
L a t v i j a s t a u t a s v ā r d ā

Rīgā 2022.gada 15.novembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Anita Šteinberga,
tiesneši Māris Birzgalis un Margarita Osmane

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/, /pers. F/ u n /pers. G/ pieteikumu par Ķekavas novada domes 2021.gada 4.februāra lēmuma Nr.14 (sēdes prot. Nr.3) „Par pašvaldības nozīmes ielas statusa piešķiršanu – nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ daļā”” (turpmāk – lēmums Nr.14), lēmuma Nr.15 (sēdes prot. Nr.3) „Par pašvaldības nozīmes ielas statusa piešķiršanu – nekustamā īpašuma /Nosaukums C/ daļā” (turpmāk – lēmums Nr.15), lēmuma Nr.16 (sēdes prot. Nr.3) „Par pašvaldības nozīmes ielas statusa piešķiršanu – nekustamā īpašuma /Nosaukums D/ daļā” (turpmāk – lēmums Nr.16), lēmuma Nr.17 (sēdes prot. Nr.3) „Par pašvaldības nozīmes ielas statusa piešķiršanu – nekustamā īpašuma /Nosaukums E/ daļā” (turpmāk – lēmums Nr.17) un lēmuma Nr.18 (sēdes prot. Nr.3) „Par pašvaldības nozīmes ielas statusa piešķiršanu – nekustamā īpašuma /Nosaukums F/ daļā” (turpmāk – lēmums Nr.18) atcelšanu, sakarā ar /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/, /pers. H/ un Ķekavas novada domes apelācijas sūdzībām par Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 23.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ķekavas novada dome (turpmāk – dome) 2021.gada 4.februārī pieņēma lēmumus Nr.14, Nr.15, Nr.16, Nr.17 un Nr.18 (turpmāk kopā – pārsūdzētie lēmumi), ar kuriem attiecīgi daļai no nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, kadastra numurs /numurs A/, zemes vienībai ar kadastra apzīmējumu /numurs B/, /Nosaukums C/, kadastra numurs /numurs C/, /Nosaukums D/, kadastra numurs /numurs D/, /Nosaukums E/, kadastra numurs /numurs E/, un /Nosaukums F/, kadastra numurs /numurs F/(turpmāk kopā – nekustamie īpašumi), noteikts pašvaldības nozīmes ielas statuss. Pārsūdzētie lēmumi pamatoti ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[1.1] Senāta Civillietu departamenta 2013.gada 9.oktobra spriedumā lietā Nr.SKC-458/2013 norādīts, ka zemesgrāmatā ierakstīts servitūts atzīmes veidā personai nerada lietu tiesību un neapliecina braucamā ceļa servitūta nodibināšanu par labu konkrētam nekustamajam īpašumam.

[1.2] Zemes pārvaldības likumā 2018.gada 25.oktobrī spēkā stājās grozījumi, kuru 8.^{1}panta pirmajā daļā noteikts, ka piekļuves nodrošināšanai ir iespējams noteikt pašvaldības ielas statusu.

[1.3] Lai nodrošinātu vienotu ceļu un ielu tīklu pašvaldībā un sabiedrības iespējas un tiesības ikvienam to izmantot, daļai no nekustamajiem īpašumiem nepieciešams noteikt pašvaldības nozīmes ielas statusu. Minētais nekustamo īpašumu tiesību ierobežojums konkrētajā situācijā ir likumiski pamatots, un ar to tiks sasniegts leģitīms mērķis – nodrošināta iespēja privātpersonām netraucēti piekļūt saviem īpašumiem un iekšzemes publiskajiem ūdeņiem.

[2] Nepiekrītot pārsūdzētajiem lēmumiem, pieteicēji vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par lēmumu atcelšanu. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Ar pārsūdzētajiem lēmumiem nevar izmainīt braucamā ceļa servitūta tiesisko statusu. Atsauce uz Senāta Civillietu departamenta 2013.gada 9.oktobra spriedumu lietā Nr.SKC-458/2013 ir nepamatota, jo minētajā lietā ir atšķirīgi faktiskie un tiesiskie apstākļi.

[2.2] Ābeļu ielas daļa, kas atrodas nekustamo īpašumu teritorijā, ir servitūta ceļš, kuram ir piešķirts nosaukums „iela” sakarā ar adresācijas prasībām ciemu teritorijā. Nosaukuma „iela” piešķiršana servitūta ceļam nemaina tā piederību un tiesisko statusu, tāpēc minētais ceļš nevar tikt uzskatīts par ielu kā lineāru inženierbūvi normatīvo aktu izpratnē. Turklāt

atbilstoši Civillikuma normām ceļa servitūts nav publiskas lietošanas ceļš, bet gan tiek nodibināts par labu konkrētam nekustamajam īpašumam, tādēļ trešo personu tiesības izmantot šo servitūtu var tikt ierobežotas.

[2.3] Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos, uz atsevišķa likuma pamata un pret taisnīgu atlīdzību.

Konkrētajā gadījumā pašvaldības ielas statusa noteikšana servitūta ceļam bez braucamā ceļa ir nevis vienkāršs apgrūtinājums, bet gan privātpersonas izbūvēta un labiekārtota ceļa un privātpersonu ieguldījumu atsavināšana.

[2.4] Lai arī uz strīdus situāciju, nosakot servitūta ceļam pašvaldības ielas statusu, nav attiecināms Zemes pārvaldības likuma 5.pants, tomēr konkrētajā gadījumā pašvaldība ir pilnībā ignorējusi apstākli, ka servitūta ceļš „Ābeļu iela" ir izbūvēts par privātpersonas, nekustamā īpašuma /Nosaukums I/ īpašnieka /pers. D/, personīgajiem līdzekļiem.

Privātpersonas ieguldījumus pašvaldībai nav tiesību nodot publiskai lietošanai nedz ar administratīvo aktu, nedz kādā citā veidā, turklāt neparedzot nekādu kompensāciju par šo ieguldījumu.

[2.5] Nosakot servitūta ceļam pašvaldības ielas statusu, turklāt ievērojami lielākā apjomā nekā esošais ceļš, jāņem vērā, ka pašvaldības ielai ir nosakāma aizsargjosla (sarkanās līnijas), kas ir papildu apgrūtinājums, un tas neatgriezeniski apgrūtinās nekustamo īpašumu sadalīšanas, apbūves un atsavināšanas iespējas nākotnē.

[2.6] Nekustamo īpašumu īpašnieki nekad nav lieguši kājāmgājējiem piekļūt Daugavas upes tauvas joslai (10 metri) un nekad nav traucējoši pa to brīvi pārvietoties. Līdz ar to nav pamata noteikt servitūta ceļam pašvaldības ielas statusu.

[2.7] Ķekavas novada pašvaldības plānotā darbība, proti, pašvaldības nozīmes ielas statusa noteikšana servitūta ceļam, ir mēģinājums prettiesiski nodrošināt piekļuvi Daugavai kā iekšzemes publiskajiem ūdeņiem, kā arī izveidot privātīpašumu teritorijā publiskās peldvietas.

Turklāt nekustamajā īpašumā /Nosaukums F/ „ceļa" konfigurācija veidota tā, ka ir skaidri nojaušama vēlme izveidot ne tikai publisku atpūtas vietu, bet arī publisku autostāvvietu.

[2.8] Zemes pārvaldības likuma 6.pants nosaka, ka piekļuvi iekšzemes publiskajiem ūdeņiem vietējā pašvaldība ir tiesīga noteikt vienīgi teritorijas plānojumā, lokālplānojumā vai detālplānojumā un vienīgi kā gājēju ceļu.

[3] Atbildētāja rakstveida paskaidrojumos pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt, pamatojoties uz turpmāk minēto.

[3.1] Atziņa, ka servitūta ceļš nav publiskas lietošanas ceļš, bet tiek nodibināts par labu konkrētam nekustamam īpašumam, tādēļ trešo personu tiesības izmantot šo servitūtu var tikt ierobežotas, ir pareiza, un tāpēc konkrētajā gadījumā ir nepieciešama īpašuma lietošanas tiesību aprobežojuma noteikšana visas sabiedrības interesēs, kuras servitūta tiesības nespēj garantēt.

[3.2] Īpašumu tiesību ierobežojums ir nepieciešams, lai nodrošinātu vienotu ceļu un ielu tīklu pašvaldībā un sabiedrības iespējas un tiesības ikvienam to izmantot, tādēļ ierobežojums ir likumiski pamatots, un ar to tiks sasniegts leģitīms mērķis – nodrošināta iespēja privātpersonām netraucēti piekļūt saviem īpašumiem un iekšzemes publiskajiem ūdeņiem.

[3.3] Pieteicēju subjektīvais viedoklis par pašvaldības centieniem izveidot peldvietu strīdus teritorijā neatbilst patiesībai. Šāda motivācija pārsūdzētajos lēmumos nav atrodama.

Vienlaikus nav noliedzams, ka vienota ceļa tīkla izveidošana prezumē arī nepieciešamību nodrošināt operatīvā transporta piekļuvi publiskajiem ūdeņiem (piemēram, glābšanas dienestam un ugunsdzēsēju operatīvajam transportam).

[3.4] Atsaukšanās uz Zemes pārvaldības likuma 6.pantu par piekļuves nodrošināšanu tikai ar gājēju ceļu ir nepamatota, jo izskatāmajā lietā šādi apstākļi nav konstatējami un tas nav attiecināms uz konkrēto gadījumu. Turklāt minētā norma *expressis verbis* noteic, ka šāds piekļuves veids ir iespējams tad, ja objektu apmeklēšana ir atļauta saskaņā ar īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzību un izmantošanu regulējošiem normatīvajiem aktiem.

[4] Trešā persona /pers. J/ tiesai sniegtajā rakstveida paskaidrojumā pieteicēju pieteikumu uzskata par nepamatotu un noraidāmu, uzskatot, ka pašvaldībai, kas samēro visa novada iedzīvotāju intereses, neapšaubāmi ir jārūpējas par novada infrastruktūru, tajā skaitā ielu vai ceļu tīklu. Pašvaldības nozīmes iela nodrošinātu juridisku un reālu piekļuvi pie publiskajiem Daugavas upes ūdeņiem.

[5] Trešā persona /pers. H/ tiesai sniegtajā rakstveida paskaidrojumā iebilst pret pašvaldības ielas statusa noteikšanu servitūta ceļam, pieteikumu uzskata par pamatotu, atsaucoties uz pieteicēju norādīto argumentāciju, un papildus norāda turpmāk minēto.

Lai noteiktu privātpersonām piederošam ceļam vai ielai pašvaldības ceļa vai ielas statusu ar administratīvo aktu, ir jābūt nekustamā īpašuma īpašnieka piekrišanai. Lietas materiālos un domes paskaidrojumos nav minēts, ka iepriekšējā īpašniece būtu devusi savu piekrišanu pašvaldības nozīmes ielas statusa noteikšanai nekustamajā īpašumā /Nosaukums E/, un konkrētajā gadījumā klusēšana nav uzskatāma par piekrišanu. Turklāt, pat ja šāda piekrišana tiktu dota, tad jaunais īpašnieks šo piekrišanu varētu atsaukt, jo iebilst pret pašvaldības ielas statusa noteikšanu.

[6] Ar Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 23.februāra spriedumu pieteikums apmierināts daļā – atcelti lēmumi Nr.16 un Nr.18 no to pieņemšanas dienas. Pārējā daļā pieteikums noraidīts. Spriedums motivēts šādi.

[6.1] Pieteikums iesniegts par pašvaldības lēmumiem par pašvaldības nozīmes ielas statusa piešķiršanu teritorijai, kas atrodas nekustamajos īpašumos.

Pieteicējam /pers. C/ pieder nekustamais īpašums /Nosaukums D/, pieteicējām /pers. F/ un /pers. G/ pieder

nekustamais īpašums /Nosaukums A/, pieteicējam /pers. E/ pieder nekustamais īpašums /Nosaukums F/. Pieteicējam /pers. D/ nepieder nekustamie īpašumi, kur noteikts ceļa statuss, bet pieteikumā norādīts, ka viņam pieder nekustamais īpašums, kas atrodas blakus, tāpēc ielas izmantošana viņu būtiski ietekmē. Nekustamais īpašums /Nosaukums C/ pieder /pers. J/, nekustamais īpašums /Nosaukums E/ pieder /pers. H/ (iepriekš /pers. K/).

Pašvaldības ceļi ir publiski ceļi, kurus vispārīgi var lietot jebkura persona *(sk. Senāta 2011.gada 1.jūlija sprieduma lietā Nr.SKA-216/2011 8.punktu)*. Attiecīgi līdz ar pašvaldības ielas statusa noteikšanu pieteicēju nekustamos īpašumus var izmantot jebkura persona, tādējādi lēmumi aizskar nekustamo īpašumu īpašnieku tiesības.

Tiesa uzskatīja, ka lietā atsevišķi novērtējams /pers. C/, /pers. D/, /pers. F/, /pers. G/ un /pers. E/ pieteikums daļā par pārsūdzētajiem lēmumiem, kas attiecas uz viņiem piederošajiem nekustamajiem īpašumiem, un atsevišķi - /pers. D/ pieteikums un pieteikums par pārsūdzētajiem lēmumiem, ar kuriem tiek noteikts ielas statuss nekustamajos īpašumos /Nosaukums C/ un /Nosaukums E/.

[6.2] Lēmums Nr.14, lēmums Nr.16. un lēmums Nr.18 pamatots ar Zemes pārvaldības likuma 8.[1] panta pirmo daļu, kas noteic, ka pašvaldības nozīmes ceļš vai iela ir privātā īpašuma lietošanas tiesību aprobežojums nekustamajam īpašumam, kas noteikts sabiedrības interesēs, lai nodrošinātu vienotu ceļu un ielu tīklu pašvaldībā un sabiedrības iespējas un tiesības ikvienam to izmantot.

Zemes pārvaldības likuma 8.[1]panta otrā daļa noteic, ka pašvaldības nozīmes ceļu vai ielu pašvaldība nosaka pašvaldības teritorijas plānojumā vai lokālplānojumā. Pašvaldības nozīmes ielas statusu pašvaldība var piešķirt ar atsevišķu administratīvo aktu, kam pievienots grafiskais pielikums. Pirms lēmuma pieņemšanas pašvaldība noskaidro to zemes īpašnieku vai tiesisko valdītāju viedokli, kuru zemes robežās atrodas pašvaldības nozīmes iela.

Šis tiesiskais regulējums Zemes pārvaldības likumā ietverts ar 2018.gada 27.septembra grozījumiem, kas stājās spēkā 2018.gada 25.oktobrī. Likumprojekta pieņemšanas laikā Latvijas Pašvaldību savienība izteica priekšlikumus tā otrajā lasījumā, kā pamatojumu šādam regulējumam norādot, ka pašvaldības aizvien biežāk saskaras ar problēmām, kas saistītas ar koplietošanas ceļu un ielu, kas nav valsts vai pašvaldību īpašumā, uzturēšanu pienācīgā stāvoklī, kā arī inženierkomunikāciju izveidi zem šiem ceļiem un ielām. Noteiktā laika periodā Latvijā pastāvēja situācija un normatīvie akti pieļāva, ka, veidojot jaunas apbūves teritorijas, nebija nepieciešams veidot atsevišķas zemes vienības koplietošanas ceļu izbūvei, kā arī nepastāvēja prakse izveidotos ceļus un ielas nodot tālākai apsaimniekošanai un uzturēšanai pašvaldībām. Laika gaitā ir izveidojusies situācija, ka daļa no apbūves teritoriju apsaimniekotājiem vairs nepastāv (maksātnespējas procesi, bankrota procesi u.c.), bet atsevišķos gadījumos iedzīvotāji nevar nodot pašvaldībām ceļus un ielas, kas ir saistīts ar dažāda veida apgrūtinājumiem (piemēram, kāda kopīpašnieka nāve un mantojuma procesi, bankas nedod piekrišanu zemes atdalīšanai (hipotēka) u.c.). Šādā gadījumā arī pastāv sarežģījumi veikt pazemes inženierkomunikāciju, tai skaitā ūdenssaimniecības tīklu, izbūvi. Lai risinātu radušos situāciju un nodrošinātu iedzīvotājiem kvalitatīvus dzīves apstākļus, kā arī normatīvajiem aktiem atbilstošu budžeta izmantošanu, rosināts veikt grozījumus normatīvajos aktos un noteikt tiesības pašvaldībām brīvprātīgi uz administratīvā akta pamata, iepriekš saskaņojot ar zemes īpašniekiem, pārņemt savā apsaimniekošanā koplietošanas ceļus un ielas. Paredzamie grozījumi ietver tiesību ierobežojumu – zemes īpašuma aprobežojumu, kas tiks noteikts ar ārējo normatīvo aktu un būs noteikts ar likumu (saistošajiem noteikumiem) (*sk. https://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/EE285B124BD7BBB8C2258212004857CD*).

Priekšlikumus, kuri bez diskusijām atbalstīti Saeimas sēdē un identiskā veidā ietverti Zemes pārvaldības likumā, likuma grozījumiem iesniedza 12.Saeimas deputāts /pers. N/, pamatojumā norādot, ka piedāvātais regulējums jaunajā 8.[1] pantā risina divas problēmas. Pirmkārt, pašvaldības aizvien biežāk saskaras ar problēmām, kas saistītas ar privātīpašumā esošu ceļu un ielu uzturēšanu pienācīgā stāvoklī, kā arī inženierkomunikāciju izveidi zem šiem ceļiem un ielām. Iedzīvotāji vēršas pašvaldībā ar lūgumu veikt privātīpašumā esošu ceļu un ielu uzturēšanu pienācīgā stāvoklī. Minētās normas pieļautu, ka pašvaldības varētu noteikt pašvaldības nozīmes ceļa statusu privātiem ceļiem un ielām, iepriekš noskaidrojot privāto ceļu un ielu, un zemes īpašnieku viedokli. Statusa noteikšana notiktu divos veidos: 1) ar administratīvo aktu; 2) ar teritorijas plānojumu vai lokālplānojumu. Administratīvais akts varētu tikt piemērots tajos gadījumos, kad iedzīvotāji paši vērstos pašvaldībā ar lūgumu noteikt viņu piederošajam ceļam vai ielai pašvaldības nozīmes ceļa vai ielas statusu. Ja īpašnieks nepiekristu šāda statusa piešķiršanai, tad pašvaldība šādu statusu noteikt nevarētu, kas nozīmē, ka pašvaldība arī nevarēs piedalīties to uzturēšanā, tajā skaitā būvniecībā, rekonstrukcijā. Tāpat apbūves īpašnieki, kuru apbūve būs izvietojusies ap privātajiem ceļiem un ielām, nevarēs pieprasīt, lai pašvaldība attīstītu inženierkomunikācijas viņu teritorijā, piemēram, centralizēto kanalizāciju un ūdensvadu. Ja privātie ceļu un ielu īpašnieki nepiekritīs pašvaldības nozīmes ceļa statusa piešķiršanai, viņiem pašiem būs jāapsaimnieko un jāuztur savi ceļi un ielas, kā arī visas nepieciešamās inženierkomunikācijas, ja šobrīd tādu nav, būs jāizbūvē par saviem līdzekļiem. Savukārt ar teritorijas plānojumu vai lokālplānojumu pašvaldības nozīmes ceļa vai ielas statuss varētu tikt piešķirts tādām ielām, kas savienotu vairākas apdzīvotas vietas, nodrošinātu piekļuvi publiskām ēkām (piemēram, bērnudārzam, skolai utt.). Otrkārt, piedāvātais regulējums varētu risināt zemes reformas laikā nodibināto ceļa servitūtu funkcijas. Zemes reformu reglamentējošie normatīvie akti noteica tiesības pašvaldībām, lemjot par īpašuma tiesību atjaunošanu vai zemes piešķiršanu lietošanā, noteikt īpašuma tiesību apgrūtinājumus – ceļa servitūtus, lai varētu nodrošināt piekļuvi citu personu zemes īpašumam. Šādus ceļa servitūtus varētu aizstāt ar pašvaldības teritorijas plānojumā vai lokālplānojumā ceļam noteiktu pašvaldības nozīmes ceļa statusu (sk.https://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/3C77070DA0C51873C22582FA003A212D?OpenDocument).

[6.3] No iepriekš minētā tiesa secināja, ka likumdevēja mērķis, piešķirot pašvaldībām Zemes pārvaldības likuma

8.[1]pantā paredzētās pašvaldības nozīmes ceļa vai ielas statusa noteikšanas tiesības, bija risināt divus problēmjautājumus. Pirmkārt, privātīpašumā esošu ceļu un ielu uzturēšanu pienācīgā stāvoklī, arī inženierkomunikāciju izveidi zem šiem ceļiem un ielām, un nodrošināt piekļuvi citu personu zemes īpašumiem. Savukārt pašvaldības nozīmes ceļa vai ielas statusu var noteikt divos veidos, proti, teritorijas plānošanas procesā ar teritorijas plānojumu vai lokālplānojumu, vai administratīvajā procesā (šaurākā nozīmē) ar administratīvo aktu. Minētā tiesiskā regulējuma pamatojumā ir arī norādīti gadījumi, kādos pašvaldības ceļa vai ielas statuss būtu piešķirams ar administratīvo aktu un kādos – ar teritorijas plānojumu vai lokāplānojumu. Proti, administratīvais akts ir minēts kā risinājums gadījumos, kad ceļu un ielu īpašnieki paši ir vērsušies pašvaldībā ar lūgumu noteikt viņu piederošajam ceļam vai ielai pašvaldības nozīmes ceļa vai ielas statusu, savukārt teritorijas plānojums vai lokālplānojums tiek attiecināts uz situācijām, kad ir runa par vairāku apdzīvotu vietu savienojošām ielām, kas nodrošina piekļuvi publiskām ēkām. Turklāt administratīvais akts par šāda statusa noteikšanu ir piemērojams tikai tajos gadījumos, kad tam piekrīt zemes īpašnieks. Tādēļ arī Zemes pārvaldības likuma 8.[1] panta otrajā daļā pašvaldībai ir uzlikts par pienākumu pirms lēmuma pieņemšanas noskaidrot to zemes īpašnieku vai tiesisko valdītāju viedokli, kuru zemes robežās atrodas pašvaldības nozīmes iela.

[6.4] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 17.panta pirmo daļu iestāde un tiesa, interpretējot (tulkojot) tiesību normu, lieto ne tikai gramatisko (filoloģisko) interpretācijas metodi, bet arī vēsturisko, teleoloģisko (jēgas un mērķa) un sistēmisko interpretācijas metodi. Vēsturiskās interpretācijas metodes ietvaros noskaidro tiesību normas jēgu, ņemot vērā apstākļus, uz kuriem pamatojoties tā radīta, piemēram, izpētot normas izstrādāšanas un pieņemšanas materiālus, bet teleoloģiskās (jēgas un mērķa) interpretācijas metodes ietvaros noskaidro tiesību normas jēgu, pamatojoties uz lietderīgu un taisnīgu mērķi, kas ar attiecīgo tiesību normu jāsasniedz.

Jau iepriekš tiesa norādīja priekšlikuma, ar kuru attiecīgais regulējums iekļauts Zemes pārvaldības likumā, pamatojumu, kur, raksturojot administratīvo aktu kā vienu no pašvaldības ceļa vai ielas statusa noteikšanas veidiem, norādīts, ja īpašnieks nepiekristu šāda statusa piešķiršanai, tad pašvaldība šādu statusu noteikt nevarētu.

No lietas materiāliem tiesa konstatēja, ka /pers. E/ 2020.gada 14.oktobra iesniegumā un /pers. C/ 2020.gada 16.oktobra iesniegumā norādījuši, ka iebilst pret pašvaldības nozīmes ielas statusa noteikšanu daļai no viņiem piederošajiem nekustamajiem īpašumiem. /pers. F/ un /pers. G/ 2020.gada 14.septembrī lūgts sniegt viedokli par ielas statusa noteikšanu daļai no nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ (nosūtīts ierakstītā sūtījumā 2020.gada 15.septembrī uz deklarēto dzīvesvietu). Attiecīgi tiesa prezumēja, ka pieteicējas aicinājumu izteikt viedokli ir saņēmušas, bet uz to nav sniegušas iebildumus.

Tiesa secināja, ka pirms lēmumu Nr.16 un Nr.18 pieņemšanas nekustamo īpašumu īpašnieki izteikuši iebildumus. Līdz ar to tiesa atzina, ka lēmumi Nr.16 un Nr.18 nav pamatoti un ir atceļami.

Savukārt lēmums Nr.14 uz šī pamata nav atceļams, jo pieteicējas /pers. F/ un /pers. G/ pirms lēmuma pieņemšanas nav izteikušas iebildumus.

[6.5] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 31.panta otrajai daļai pieteikumu var iesniegt privātpersona, kuras tiesības vai tiesiskās intereses ir aizskartas, izņemot likumā noteiktos gadījumus.

Vides aizsardzības likuma 9.panta trešajā daļā ir noteikts izņēmuma gadījums, kurā pieteikumu var iesniegt arī tad, ja konkrētās personas subjektīvās tiesības nav aizskartas. Minētā norma noteic, ka sabiedrība ir tiesīga apstrīdēt un pārsūdzēt administratīvo aktu vai faktisko rīcību, kas neatbilst vides normatīvo aktu prasībām, rada kaitējuma draudus vai kaitējumu videi.

Judikatūrā atzīts, ka ikviena persona neatkarīgi no savu individuālo tiesību aizskāruma ir tiesīga iesniegt pieteikumu, lai aizsargātu sabiedrības intereses vides jomā *(sk. Senāta 2010.gada 31.marta lēmuma lietā Nr.SKA-325/2010 7.punktu, 2013.gada 30.septembra lēmuma Nr.SKA-972/2013 4.punktu, 2016.gada 7.novembra lēmuma Nr.SKA-1318/2016 4.punktu)*. Tomēr tiesības iesniegt pieteikumu vides jomā nav attiecināmas uz lietām, kurās atsauce uz vides aizsardzību ir maznozīmīga, formāla, kurās pieteikumā uzrādītie apstākļi neuzrāda vērā ņemamu vides apdraudējuma risku *(sk. Senāta 2013.gada 29.decembra lēmuma lietā Nr.SKA-1158/2013 6.punktu)* . Tāpat ar mākslīgu atsauci uz vides tiesībām nevar maskēt citu pieteikuma iesniegšanas interesi (*sk. Senāta 2016.gada 25.oktobra lēmuma lietā Nr.SKA-824/2016 16.punktu)*. Vērtējot pieteikuma pieļaujamību, ir pietiekami, ja pieteikums uzrāda pamatojumu, kas ļauj tiesai saskatīt, ka šāds vides normatīvo aktu pārkāpums vai vides apdraudējums varētu būt iespējams *(sk. Senāta 2016.gada 20.septembra sprieduma lietā Nr.SKA-943/2016 7.punktu)*.

No pieteikuma tiesa secināja, ka pieteicēji atsaucas uz vides saglabāšanu un publiskās ielas ietekmi uz to. Pieteikumā ir norādīti argumenti par iespējamu kaitējumu videi. No lietas materiāliem nav pamata izdarīt secinājumu, ka norāde uz vides tiesībām būtu formāla, aiz kuras būtu paslēpta kāda cita interese. Pieteicēju norādītie argumenti novērtējami, izskatot pieteikumu pēc būtības.

[6.6] Par /pers. D/ iebildumiem pieteikumā norādīts, ka viņš nav pārsūdzēto lēmumu adresāts, bet viņam piederošais nekustamais īpašums /Nosaukums I/ atrodas blakus nekustamajam īpašumam /Nosaukums D/, kura teritorijā ar lēmumu Nr.16 noteikts publiskas ielas statuss, un norādīts, ka viņš izbūvējis servitūta ceļu un ka ielas ierīkošana radīs zaudējumus. Tāpat arī attiecībā uz lēmumu Nr.15 un lēmumu Nr.17 pieteicēji norāda uz ceļa servitūta pastāvēšanu.

Tiesa atzina, ka publiskas ielas ierīkošana pieteicējiem neliedz piekļuves tiesības nekustamajiem īpašumiem, tāpēc servitūta ceļa pastāvēšana nav šķērslis publiskas ielas statusa noteikšanai.

Atbilstoši Civillikuma 1130.pantam servitūts ir tāda tiesība uz svešu lietu, ar kuru īpašuma tiesība uz to ir lietošanas ziņā aprobežota kādai noteiktai personai vai noteiktam zemes gabalam par labu.

Tātad ar servitūta nodibināšanu ceļa izmantošanas tiesība tiek nodota nevis visiem un jebkuram, bet gan konkrētai

personai vai konkrētam nekustamam īpašumam, savukārt publisku ielu var izmantot jebkura persona. Pārsūdzētie lēmumi neierobežo piekļuvi konkrētiem nekustamajiem īpašumiem, proti, pieteicēji pašvaldības ielu var izmantot piekļuvei nekustamajiem īpašumiem. Piekļuves jautājumi risināmi, veicot ielas būvdarbu projektēšanu. Ja /pers. D/ būs iebildumi par paredzamās ielas būvniecību un tehniskajiem risinājumiem, viņam jāizsaka iebildumi par būvniecības procesā pieņemtajiem administratīvajiem aktiem. Tāpat arī, ja viņa veikto būvdarbu rezultātā ir radusies būve, kas nepieder zemes īpašniekam vai pašvaldībai, pārsūdzētie lēmumi neskar šo būvju īpašumtiesības.

[6.7] Pieteikumā iekļauta atsauce uz tiesībām dzīvot labvēlīgā vidē, pieteicēji norāda uz pašvaldības iespējamo vēlmi ielas galā ierīkot publisku peldvietu un autostāvvietu.

No spēkā esošā teritorijas plānojuma tiesa konstatēja, ka Ābeļu iela ir norādīta teritorijas plānojumā kā ceļš līdz Sausajai Daugavai. Tādējādi pieteicējiem vajadzēja būt zināmam par ceļa vai ielas esību. Lai arī teritorijas plānojums pats par sevi nenosaka īpašuma piederību, primāri jautājums par ceļa kā publiski izmantojamas lietas tiesisko statusu (noteikšanu vai likvidēšanu) būtu risināms tieši caur teritorijas plānojumu *(sk. Senāta 2012.gada 2.marta lēmuma lietā Nr.SKA-376/2012 8.punktu, 2007.gada 14.maija sprieduma lietā Nr.SKA-193/2007 18. un 20.punktu)*.

Tiesa norādīja, ka apkārtējiem iedzīvotājiem ir jārēķinās ar to, ka ārpus viņu nekustamā īpašuma var tikt uzbūvētas tādas inženierbūves, kuras pieļauj attiecīgie teritorijas plānošanas noteikumi.

Tiesa atzina, ka pārsūdzētie lēmumi nerada tiešas sekas uz apkārtējo vidi. Vides jautājumus varētu skart tieši būvniecības ieceres realizēšana, proti, ielas būvniecība vai ceļa zīmju izvietošana, bet ne jautājums par nekustamā īpašuma apgrūtināšanu. Pieteicēju iebildumi pēc būtības attiecas uz ceļa satiksmes organizāciju.

Ceļu satiksmes likuma 1.panta 3.punktā noteikts, ka ceļš ir jebkura satiksmei izbūvēta teritorija (autoceļš, iela, prospekts, šķērsiela un tamlīdzīgas teritorijas visā platumā, ieskaitot brauktuvi, ietves, nomales, sadalošās joslas un saliņas). Saskaņā ar Ceļu satiksmes likuma 6.panta pirmās daļas 2.punktu satiksmes organizēšana ir ceļa pārvaldītāja pienākums. Savukārt ceļa pārvaldītājs atbilstoši šā likuma 1.panta 2.punktam ir īpašnieks vai cita fiziskā vai juridiskā persona, kurai attiecīgais ceļš nodots pārvaldījumā (pārziņā).

Tiesa norādīja, ka tieši ielas būvniecības vai uzturēšanas procesā tiek izvietotas ceļa zīmes, ar kuru palīdzību tiek regulēta satiksmes intensitāte un nodrošināta satiksmes drošība. Šīs lietas ietvaros netiek izvērtēti piemērotākie risinājumi konkrētās ielas satiksmes organizācijai.

Tiesa atzina, ka tas vien, ka varētu palielināties cilvēku plūsma, nav pamats atzīt, ka pārsūdzētie lēmumi būtiski aizskar pieteicēju tiesības un tādēļ būtu atceļami.

[6.8] Attiecībā uz lēmumu Nr.15 un lēmumu Nr.17 tiesa norādīja, ka tiesības uz īpašumu ir individuāla rakstura tiesības. Šo tiesību aizsardzību persona var prasīt, ja ar pārsūdzēto lēmumu tieši šai personai ir tikusi vai tiks traucēta tās īpašuma lietošana *(Senāta 2006.gada 22.jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-255/2006 14.2.2.punkts)*. Līdz ar to tiesa secināja, ka arī tikai pati persona, kura uzskata, ka tiek traucēta tās īpašuma lietošana, atsaucoties uz īpašumtiesību aizskārumu, var izteikt iebildumus.

/pers. J/ 2020.gada 19.oktobra iesniegumā ir piekritusi pašvaldības nozīmes ielas statusa piešķiršanai daļai no nekustamā īpašuma /Nosaukums C/. Savukārt nekustamā īpašuma /Nosaukums E/ īpašniece /pers. K/ 2020.gada 19.oktobra iesniegumā norādījusi, ka iebilst pašvaldības nozīmes ielas statusa piešķiršanai daļai no nekustamā īpašuma /Nosaukums E/, bet lēmumu Nr.17 nav pārsūdzējusi tiesā.

[6.9] Pieteikumā izteikts lūgums vērsties Satversmes tiesā ar pieteikumu par Zemes pārvaldības likuma 8.[1]panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105.pantam.

Satversmes 105.pantā noteikts, ka ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu.

Satversmes 105.pants paredz gan īpašuma tiesību netraucētu īstenošanu, gan arī valsts tiesības sabiedrības interesēs jeb objektīvo tiesību aizstāvēšanas nolūkā tās ierobežot. Līdz ar to tiesības uz īpašumu var ierobežot, ja vien ierobežojumi ir noteikti ar likumu leģitīma mērķa labad un ir samērīgi ar šo mērķi *(sk. Satversmes tiesas 2007.gada 26.aprīļa sprieduma lietā Nr.2006-38-03 12.punktu)*.

Privātpersonu īpašuma tiesību aizskāruma nepieciešamība ir tikusi izvērtēta, pieņemot grozījumus Zemes pārvaldības likumā. Izskatāmajā gadījumā personas īpašuma tiesību ierobežojums tiek noteikts ar likumu. Tam ir leģitīms mērķis – sakārtot pašvaldības infrastruktūru ne tikai nekustamo īpašumu īpašnieku, bet visas sabiedrības interesēs. Noteiktie ierobežojumi uzskatāmi par piemērotiem leģitīmā mērķa sasniegšanā. Tiesa nekonstatēja, ka mērķi būtu iespējams sasniegt ar mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Turklāt ierobežojums tiek noteikts ar nekustamā īpašuma īpašnieka piekrišanu. Līdz ar to tiesa nekonstatēja apstākļus, kuru dēļ nepieciešams vērsties Satversmes tiesā, un lūgumu par vēršanos Satversmes tiesā noraidīja.

[7] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu noraidītajā daļā /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/ un /pers. H/ iesniedza apelācijas sūdzību, pamatojot to ar pieteikumā minētajiem apsvērumiem un turpmāk norādītiem argumentiem.

[7.1] Tiesa nepareizi novērtējusi nekustamā īpašuma /Nosaukums I/ īpašnieka /pers. D/ tiesības pārsūdzēt lēmumus, sasaistot šīs tiesības tikai un vienīgi ar vides aizsardzības jomu. Ievērojot Administratīvā procesa likuma 31.panta otro daļu, /pers. D/ bija tiesības vērsties tiesā ar pieteikumu, jo ir aizskartas viņa tiesības un tiesiskās intereses, ņemot vērā, ka īpašumam /Nosaukums A/ zemesgrāmatā ir nostiprināts apgrūtinājums – ceļa servitūts par labu īpašumam /Nosaukums I/. Pieņemot lēmumus, ir aizskartas arī īpašumu /Nosaukums D/ un /Nosaukums F/ īpašnieku tiesiskās intereses, jo servitūts nodibināts par labu arī minētajiem īpašumiem.

[7.2] No Zemes pārvaldības likuma 8.[1] panta izriet, ka, lai noteiktu privātpersonām piederošam ceļam vai ielai pašvaldības ceļa vai ielas statusu, ir jābūt īpašnieku piekrišanai. Pieteicēji nepiekrīt tiesas secinājumam, ka lēmums Nr.14 nav atceļams, jo /pers. F/ un /pers. G/ pirms lēmuma pieņemšanas nav izteikušas iebildumus.

Administratīvajās tiesībās princips „klusēšana – piekrišana" nostiprināts tikai attiecībā uz valsts pārvaldes iestādēm. Šis princips administratīvajās tiesībās netiek attiecināts uz privātpersonām. Tātad, ja kāda pašvaldības lēmuma pieņemšanai nepieciešams saņemt piekrišanu, tad situācijā, kad persona neatbild, piekrišana nav saņemta. Tā kā pieteicējas bija pārsūdzējušas lēmumu Nr.14, no tā nepārprotami izriet, ka viņas nepiekrīt šādam pašvaldības lēmumam.

[7.3] Nav saprotams, kāpēc tiesa noraidīja pieteikumu atzīt par spēkā neesošu lēmumu Nr.17, jo pret šo lēmumu kategoriski iebilst pašreizējais nekustamā īpašuma īpašnieks /pers. H/, kurš šajā lietā atzīts par trešo personu un kura likumiskās intereses minētais lēmums skar. Turklāt iepriekšējā nekustamā īpašuma īpašniece /pers. K/ ir norādījusi, ka piekrīt pašvaldības ielas statusa noteikšanai daļā no sava īpašuma tikai pret taisnīgu atlīdzību. Tā kā dome nekādu atlīdzību nav piedāvājusi, secināms, ka nekustamā īpašuma bijušās īpašnieces piekrišana nav saņemta.

[8] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu apmierinātajā daļā dome iesniedza apelācijas sūdzību. Apelācijas sūdzībā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[8.1] Senāta praksē ir nostiprināta atziņa, ka ceļu ierīkošanas vai likvidēšanas jautājums ir skatāms teritorijas plānošanas ietvaros. Līdz 2018.gada 27.septembra grozījumiem Zemes pārvaldības likumā pašvaldības ceļa iekārtošanas vai ceļa publiskā statusa noteikšanas kārtība normatīvajos aktos nebija īpaši reglamentēta, bet ar minētajiem grozījumiem likuma 8.pantā tika precizēta koplietošana ceļa uzturēšanai nepieciešamās zemes izmantošanas un atsavināšanas kārtība, kā arī ieviests 8.[1]pants, kas piešķīra pašvaldībai tiesības sabiedrības interesēs noteikt privāta īpašuma lietošanas tiesību aprobežojumu, piešķirot privātīpašuma teritorijā esošam ceļam vai ielai pašvaldības nozīmes statusu. Tas nozīmē, ka ceļu ierīkošana joprojām ir skatāma tikai saistībā ar teritorijas plānošanas tiesisko regulējumu, kura ietvaros atbilstoši likuma „Par pašvaldībām" 15.panta pirmās daļas 2.punktā noteiktajam pašvaldība realizē autonomo funkciju – gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu (ielu, ceļu un laukumu būvniecība, rekonstruēšana un uzturēšana) neatkarīgi no tā, kādas personas īpašumā konkrēta teritorija atrodas.

Tāpat ar vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu cita starpā tiek noteikti konkrēti teritoriju plānotās (atļautās) izmantošanas veidi un izmantošanas noteikumi.

[8.2] Izskatāmajā gadījumā plānotā (atļauta) izmantošana nekustamajiem īpašumiem noteikta kā Satiksmes infrastruktūras objektu teritorijas (TL). Šajā funkcionālajā zonā, tāpat kā jebkurā citā funkcionālajā zonā, ir atļauta pašvaldību ceļu izbūve, komersantu ceļu, māju ceļu, ielu, piebrauktuvju, gājēju ielu un ceļu, velosipēdu ceļu izbūve, kā arī esošo ielu un ceļu (tai skaitā valsts autoceļu) pārbūve.

Satiksmes infrastruktūras objektu teritorijas noteikšana teritorijas plānojumā pati par sevi ir pietiekams pamats Zemes pārvaldības likuma 8.[1] panta pirmās daļas pirmā teikuma attiecināšanai arī uz izskatāmo gadījumu, lai atbilstoši Zemes pārvaldības likuma 8.[1]panta pirmajai daļai noteiktu pašvaldības nozīmes ielas statusu. Šādos apstākļos īpašnieku noraidošajai attieksmei pret ceļa izveidošanu nav izšķirošas nozīmes. Līdz ar to tiesa ir pārāk šauri iztulkojusi Zemes pārvaldības likuma 8.[1]panta pirmo daļu.

[9] Pieteicēji un trešā persona rakstveida paskaidrojumos atbildētājas apelācijas sūdzību neatzīst, norādot, ka lēmumi nav pamatoti ar Ķekavas novada Ķekavas pagasta teritorijas plānojumu 2009.-2021.gadam, līdz ar to atbildētājai nav pamata uz to atsaukties.

No Teritorijas attīstības plānošanas likuma Zemes pārvaldības likuma 8.[1] panta pirmās daļas pirmā teikuma neizriet, ka teritorijas plānojumā noteiktās funkcionālās zonas būtu sasaistāmas ar pašvaldības ielas vai ceļa statusa noteikšanu. Tas, ka konkrētajā funkcionālajā zonā ir atļauta arī pašvaldības ceļu būvniecība, automātiski nenozīmē, ka pašvaldība drīkst šos ceļus būvēt privātpersonām piederošajos īpašumos bez īpašnieku piekrišanas vai neatsavinot zemi sabiedrības vajadzībām.

Zemes pārvaldības likuma 8.pants uzliek pašvaldībai par pienākumu, ievērojot budžeta iespējas, zemi zem ceļiem un ielām atsavināt. Dome lēmumā nav norādījusi, kad, kādā kārtībā un uz kādiem noteikumiem tā ir plānojusi konkrētās teritorijas atsavināšanu.

[10] Trešā persona /pers. J/ rakstveida paskaidrojumā norāda, ka lēmumu Nr.15 nav apstrīdējusi, attiecīgais domes lēmums attiecībā uz īpašumu /Nosaukums C/ viņai ir pieņemams un neaizskar tās intereses.

Motīvu daļa

[11] Rakstveida procesā pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietā esošos pierādījumus to kopsakarā, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzības nav pamatotas un pieteikums ir apmierināms daļā.

[12] Konkrētajā gadījumā pieteicēji ir iesnieguši kopīgu pieteikumu par lēmumu Nr.14, Nr.15, Nr.16, Nr.17 un Nr.18 atcelšanu. No pieteikuma satura izriet, ka katrs no viņiem pārsūdz ne tikai attiecībā uz viņiem pieņemto lēmumu (/pers. F/ un /pers. G/ lēmumu Nr.14 attiecībā uz īpašumu /Nosaukums A/; /pers. C/ lēmumu Nr.16 attiecībā uz īpašumu /Nosaukums D/; /pers. E/ lēmumu Nr.18 attiecībā uz īpašumu /Nosaukums F/), bet kā no reālservitūta izrietošo tiesību izlietotāji pārsūdz

visus lēmumus, ar kuriem attiecīgajam ceļa posmam ir noteikts pašvaldības ceļa statuss. Iebildumi balstīti arī ar vides aizsardzības jomu saistītos argumentos.

[13] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā norādītajai administratīvā akta legāldefinīcijai administratīvais akts ir arī tāds lēmums, kuru likumā paredzētajos gadījumos iestāde izdod attiecībā uz individuāli nenoteiktu personu loku, kas atrodas konkrētos un identificējamos apstākļos (vispārīgais administratīvais akts).

Vispārīgais administratīvais akts attiecas uz individuāli nenoteiktu personu loku, kas atrodas konkrētos un identificējamos apstākļos, savukārt individuāls administratīvais akts tiek izdots attiecībā uz konkrētu (noteiktu) personu vai personām. Atšķirībā no administratīvā akta, kura adresāts ir zināms jau lēmuma pieņemšanas brīdī, laikā, kad tiek izdots vispārīgais administratīvais akts, tā adresātu loks parasti ir hipotētisks, proti, tas nav zināms, bet tiek konkretizēts, ņemot vērā konkrētos apstākļus, kurus administratīvais akts regulē (*sk. Senāta 2016.gada 7.aprīļa lēmuma lietā Nr.SKA-819/2016 6.punktu*).

Vispārīgā administratīvā akta definīcija aptver uz adresātiem vērstus, uz lietām vērstus, kā arī publiskās lietas lietošanu noteicošus administratīvos aktus.

Izskatāmajā lietā ir pārsūdzēti lēmumi, ar kuriem nekustamo īpašumu daļai (faktiski – vairākiem jau esoša ceļa posmiem) tiek noteikts pašvaldības ceļa statuss. Apgabaltiesas ieskatā, vispārīgais administratīvais akts, ar kuru nekustamajam īpašumam tiek mainīts statuss, primāri ir vērsts uz lietu, proti, nekustamo īpašumu. Savukārt nekustamā īpašuma īpašnieku šis vispārīgais administratīvais akts ietekmē pastarpināti, nekustamā īpašuma īpašniekam īstenojot savas īpašuma tiesības pār konkrēto nekustamo īpašumu. Atbilstoši Satversmes 105.panta pirmajam un trešajam teikumam ikvienam ir tiesības uz īpašumu, un īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu.

Šajā gadījumā nav šaubu, ka nekustamā īpašuma, kura īpašuma daļai tiek mainīts statuss, īpašnieks identificējams kā šā vispārīgā administratīvā akta adresāts, uz to iedarbojas ar aktu noteiktās konkrētās tiesiskās attiecības, respektīvi, īpašnieks iegūst konkrētus pienākumus vai tiesības.

Vienlaikus arī trešās personas, kas nav administratīvā akta adresāti, var izvirzīt iebildumus pret attiecīgās kategorijas administratīvajiem aktiem, ja šie apsvērumi norāda uz vides apdraudējumu vai ierobežojumu netraucēti izmantot savu īpašumu (ja piekļuvi tiem nodrošina servitūta ceļš, par kura statusa maiņu pašvaldība ir lēmusi).

Ievērojot minēto, nav pamatots atbildētājas viedoklis, ka personām, kas nav administratīvā akta adresāti, nebija tiesību pārsūdzēt lēmumus un tiesvedība attiecīgajā daļā bija izbeidzama.

Vienlaikus pirmās instances tiesa ir pamatoti secinājusi, ka pārbaudes apjoms abos gadījumos atšķiras, citstarp, nebūtu ņemami vērā trešo personu apsvērumi par to, ka nav noskaidrots administratīvā akta adresāta viedoklis vai administratīvais akts tā adresātam nav pienācīgi paziņots.

[14] Pirmās instances tiesa ir secinājusi, ka atbilstoši Zemes pārvaldības likuma 8.[1]panta otrajai un piektajai daļai pašvaldības nozīmes ceļu var noteikt divos veidos – pirmkārt, paredzot to saistošo noteikumu veidā apstiprinātajā teritorijas plānojumā vai lokālplānojumā, otrkārt, ar administratīvo aktu, ja zemes īpašnieks vai tiesiskais valdītājs tam piekrīt. Ja zemes īpašnieka vai tiesiskā valdītāja piekrišana nav saņemta, attiecīgais jautājums nevar tikt izlemts ar administratīvo aktu.

Izskatāmajā gadījumā nav saņemta /pers. C/ kā īpašuma /Nosaukums D/ īpašnieka un /pers. E/ kā īpašuma /Nosaukums F/ īpašnieka piekrišana pašvaldības ceļa noteikšanai šajos īpašumos, līdz ar to lēmumi Nr.16 un Nr.18 ir prettiesiski un atceļami.

Apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, identificējusi un piemērojusi tiesību normas, kā rezultātā ir taisījusi pareizu spriedumu šajā daļā. Līdz ar to, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu, apgabaltiesa pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai (sk. *šā sprieduma 6.1.-6.4.punktu*) un to neatkārto.

[15] Atbildētāja paskaidrojumos par pieteikumu, kā arī apelācijas sūdzībā, pārsūdzot pirmās instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru pieteikums apmierināts un atcelti lēmumi Nr.16 un Nr.18, pauž viedokli, ka jautājums par ceļu ierīkošanu jau ir ticis izlemts teritorijas plānošanas procesā, jo teritorijas plānojumā ir noteikti teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas veidi un izmantošanas noteikumi, transporta publiskās infrastruktūras attīstībai un izbūvei nepieciešamās teritorijas nosakot kā funkcionālo zonu – transporta infrastruktūras teritoriju (TR), kurā atļauta pašvaldības ceļu, komersantu ceļu, māju ceļu, ielu, piebrauktuvju, gājēju ielu un ceļu, velosipēdu ceļu izbūve, kā arī esošo ielu un ceļu (Vispārīgo teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumu 5.1.apakšpunkts) pārbūve, un šāda zonējuma noteikšana teritorijas plānojumā pati par sevi ir pietiekams pamats, lai, pamatojoties uz Zemes pārvaldības likuma 8.[1]panta pirmo daļu, noteiktu pašvaldības nozīmes ielas statusu – un šādos apstākļos īpašnieku noraidošajai attieksmei pret ceļa izveidošanu nav izšķirošas nozīmes.

Minētajiem atbildētājas apsvērumam varētu piekrist, ja pašvaldība ar administratīvo aktu būtu tikai noregulējusi kādu ar teritorijas plānojumu jau iepriekš izlemtu jautājumu. Taču konkrētajā gadījumā ar pārsūdzētajiem lēmumiem ir ticis risināts nevis ceļa ierīkošanas, bet gan ceļa statusa (piederības) jautājums.

Atbilstoši Vispārīgo teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumu 9.sadaļas 91.punktam satiksmes infrastruktūras objektu teritorijas (TL) nozīmē apbūves teritorijas, kur galvenais zemes un būvju izmantošanas veids ir autotransporta, gājēju un velosipēdistu satiksme, kā arī maģistrālo inženierkomunikāciju izvietošana (91.1.apakšpunkts).

Galvenā izmantošana: a) valsts autoceļš; b) pašvaldības ceļš; c) komersantu ceļš; d) māju ceļš; e) gājēju iela/ceļš; f) veloceliņš; g) maģistrāla un vietējas nozīmes iela; h) laukums kā izbūves teritorija; i) autostāvlaukums un atsevišķi nodalītas atklātas autostāvvietas; j) sliežu ceļi; k) tilti, estakādes, tuneļi; l) divlīmeņu krustojums kā izbūves teritorija; m) dambji un hidrobūves; n) satiksmes un sakaru ēkas; o) inženiertehniskās apgādes tīkli un objekti (9.2.1.apakšpunkts).

Līdz ar to apstāklis, ka attiecīgais ceļš atrodas Satiksmes infrastruktūras objektu teritorijā (TL), pats par sevi nenozīmē, ka tas ir pašvaldības ceļš.

Apgabaltiesa konstatē, ka atbilstoši teritorijas plānojumam (*https://kekava.lv/uploads/filedir/arturs/kekavastp_2012groz_grafiska_karte.pdf)* attiecīgā teritorija atrodas Satiksmes infrastruktūras objektu teritorijā (TL). Taču statuss „pašvaldības autoceļš" (atbilstoši teritorijas plānojumā lietotajiem apzīmējumiem) attiecīgajam strīdus ceļa posmam nav noteikts (lietots apzīmējums „citi ceļi") – faktiski tas ir pieteicēju īpašuma robežās esošs servitūta ceļš, kura statuss pašvaldības teritorijas plānojumā vai lokālplānojumā nav aizstāts ar pašvaldības nozīmes ceļa statusu.

No pārsūdzētajiem administratīvajiem aktiem arī neizriet, ka pašvaldība ar to ir tikai precizējusi kādu ar teritorijas plānojumu jau paredzētu pašvaldības nozīmes ceļu saistītu jautājumu. Savukārt, ja teritorijas plānojumā šis jautājums nav atrisināts, tad administratīvais akts par pašvaldības ceļa statusa piešķiršanu var tikt pieņemts tikai ar nekustamā īpašuma īpašnieka vai tiesiskā valdītāja piekrišanu, kas konkrētajā gadījumā nav saņemta. Nepastāvot īpašnieka vai tiesiskā valdītāja piekrišanai, pašvaldība ar administratīvo aktu nedrīkst noteikt pašvaldības ceļa vai ielas statusu privātīpašumā esošam ceļam vai ielai, - attiecīgā situācija būtu risināma ar grozījumiem teritorijas plānojumā.

[16] Īpašuma /Nosaukums C/ īpašniece /pers. J/ lēmumu Nr.15 un īpašuma /Nosaukums E/ tā brīža īpašniece /pers. K/ lēmumu Nr.17 nepārsūdzēja, bet ir pieaicinātas lietā kā trešās personas (šobrīd īpašuma /Nosaukums E/ īpašnieks ir /pers. H/), ņemot vērā, ka iebildumus pret šiem lēmumiem ir izteikuši pieteicēji kā no reālservitūta izrietošo tiesību izlietotāji.

Savukārt attiecībā uz lēmumu Nr.14 jāņem vērā, ka minētā lēmuma adresātes – īpašuma /Nosaukums A/ īpašnieces /pers. F/ un /pers. G/ nepārsūdzēja pirmās instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru pieteikums noraidīts, lai arī apgabaltiesa viņas informēja par tiesībām pievienoties pārējo pieteicēju iesniegtajai apelācijas sūdzībai (*lietas 2.sējumam 195.lapa*). Līdz ar prezumējams, ka viņas administratīvajam aktam un pirmās instances tiesas spriedumam piekrīt.

Līdz ar to lēmumi Nr.14, Nr.15 un Nr.17 var tikt vērtēti tikai no trešo personu tiesību aizsardzības viedokļa.

Ievērojot minēto, nevar tikt ņemts vērā /pers. H/ šobrīd paustais viedoklis, ka viņš lēmumam Nr.17 nepiekrīt uz tā pamata, ka īpašnieces piekrišana netika saņemta. /pers. H/ īpašuma tiesības nostiprinātas zemesgrāmatā jau pēc pārsūdzēto lēmumu pieņemšanas – 2021.gada 28.jūnijā, un, ja iepriekšējā īpašniece neizmantoja savas tiesības lēmumu pārsūdzēt, tad attiecīgās tiesības jaunajam īpašniekam nepāriet. Līdz ar to nav pamatots pieteicēju apelācijas sūdzības arguments, ka arī attiecībā uz lēmumu Nr.17 būtu jāvērtē, vai īpašnieka piekrišana ir pienācīgi sniegta un vai jaunais īpašnieks iepriekš doto piekrišanu uztur (neatsauc).

[17] Apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas secinājumiem par to, ka konkrētajā gadījumā pārsūdzētie lēmumi nerada tiešas sekas uz apkārtējo vidi, kā arī ceļa servitūta esība nav šķērslis publiskas ielas statusa noteikšanai (sk. *šī sprieduma 6.5.-6.9.punktu*).

Pieteicēji apelācijas sūdzībā nav izvirzījuši iebildumus attiecībā pret pirmās instances tiesas secinājumiem jautājumos, kas saistīti ar ietekmi uz vidi. Pieteicēju iebildumi saistīti ar servitūta tiesības izmantošanu. Tomēr ar apstākli, ka zemesgrāmatā nostiprināts ceļa servitūts par labu īpašumiem /Nosaukums I/, /Nosaukums D/ un /Nosaukums F/, pieteicēji apelācijas sūdzībā ir tikai pamatojuši savas subjektīvās tiesības iesniegt pieteikumu, bet nav norādījuši, kā tieši tas liecina par pārsūdzēto lēmumu prettiesiskumu.

Īpašuma /Nosaukums I/ īpašnieks /pers. D/ pauž viedokli, ka pārsūdzētie lēmumi ierobežo viņa tiesības, jo, viņa ieskatā, faktiski bez atlīdzības tiek atsavināts ceļš, kurā viņš veicis kapitālieguldījumus.

[18] Servitūts atbilstoši Civillikuma 1130.pantam ir tāda tiesība uz svešu lietu, ar kuru īpašuma tiesība uz to ir lietošanas ziņā aprobežota kādai noteiktai personai vai noteiktam zemesgabalam par labu.

[18.1] No zemesgrāmatu informācijas izriet, ka īpašumam /Nosaukums A/ ieraksta veidā ir nostiprināts apgrūtinājums – ceļa servitūts (0,23 ha) par labu nekustamajiem īpašumiem /Nosaukums O/, /Nosaukums F/, /Nosaukums D/ (pamats – Valsts zemes dienesta 2005.gada 27.janvāra lēmums), /Nosaukums I/ (pamats – 2010.gada 13.oktobra reālservitūta līgums) un /Nosaukums C/ (pamats – 2020.gada 1.septembra līgums par servitūta nodibināšanu) (*lietas 1.sējuma 34.-35.lapa*). Braucamā ceļa servitūts ir noteikts 7 m platumā un 325,4 m garumā.

Tātad ar servitūtu privātam īpašumam bija noteikts lietošanas tiesību aprobežojums par labu tikai konkrētiem īpašumiem. Nosakot šai īpašuma daļai pašvaldības ielas statusu, attiecīgais lietošanas tiesību ierobežojums tiek paplašināts sabiedrības interesēs, piešķirot tiesības ikvienam to izmantot. Šādā situācijā ir acīmredzams tieši zemes īpašnieka tiesību aprobežojuma apjoma palielinājums, kas apliecina tiesas jau iepriekš izdarīto secinājumu, ka šāds aprobežojums nosakāms tikai ar zemes īpašnieka nepārprotami izteiktu piekrišanu. Savukārt attiecībā uz servitūta izmantotāju tiesību apjomu apgabaltiesa šādus aprobežojumus nekonstatē.

Vērtējot mērķi, ar kādu servitūts tika nodibināts – nodrošināt piekļuvi valdošajam īpašumam, servitūta izmantotāja tiesību aprobežojums teorētiski varētu tikt konstatēts gadījumā, ja ceļš sava izvietojuma vai parametru dēļ šim mērķim vairs nevarētu tikt izmantots (piemēram, nebūtu pietiekoši plats, tiktu izvietots citā vietā, tādējādi zaudējot savienojumu ar

atzarojošos ceļu, kas ved uz valdošo īpašumu u.tml.). Konkrētajā gadījumā šādi apstākļi nav konstatējami.

Ar lēmumu Nr.14 pašvaldības ielas statuss noteikts īpašuma /Nosaukums A/ daļai 3646 m^2 platībā, 10,4 m platumā un 326,9 m garumā, ceļa izvietojums nav mainījies (*lietas 1.sējuma 54.lapa*). Līdz ar to nav konstatējams, ka servitūta izmantotāju tiesības būtu samazinājušās.

Attiecībā uz pieteikuma argumentiem, ka līdz ar ceļa statusa maiņu tiks ierobežota arī servitūta izmantotāju vēlme dzīvot tīrā, klusā un ar izplūdes gāzēm nepiesārņotā, drošā vidē, jānorāda, ka servitūts netika nedibināts šādu mērķu nodrošināšanai, bet lai nodrošinātu piekļuvi valdošajam īpašumam.

Ievērojot minēto, pieteicēju iebildumi par lēmumu Nr.14 nav pamatoti.

[18.2] Attiecībā uz īpašumu /Nosaukums C/ konstatējams, ka tam zemesgrāmatā nostiprināta atzīme par servitūtu, tiesību uz braucamo ceļu (0,033 ha) (*lietas 1.sējuma 36.lapa*). Arī attiecībā uz īpašumu /Nosaukums E/ konstatējams, ka tam zemesgrāmatā ir atzīme par ceļa servitūta teritoriju (0,03 ha) (*lietas 1.sējuma 41.lapa*). Nav norādīts ne nekustamais īpašums, ne persona, kam par labu servitūti kalpo.

Apgabaltiesas ieskatā, situācijā, kad servitūti zemesgrāmatā ierakstīti atzīmes veidā, neapliecinot servitūtu nodibināšanu par labu konkrētam nekustamajam īpašumam, vēl jo vairāk nav pamata konstatēt trešo personu (servitūta izmantotāju) tiesību aizskārumu, proti, nav konstatējams, ka viņu tiesību apjoms samazinātos.

Līdz ar to arī pieteicēju iebildumi par lēmumiem Nr.15 un Nr.17 nav pamatoti.

[18.3] /pers. D/ viedokli, ka pirms lēmuma pieņemšanas pašvaldībai bija jānoskaidro viņa viedoklis un tā nedrīkstēja bez taisnīgas atlīdzības atsavināt privātpersonas izbūvētu un labiekārtotu ceļu, pamato ar apgalvojumu, ka viņš, pamatojoties uz 2014.gadā saskaņotu būvprojektu, par saviem personīgajiem līdzekļiem saimnieciskā kārtā (nepiesaistot būvuzņēmēju) ir šo ceļu 600 m garumā izbūvējis – noklājis ar asfaltu un labiekārtojis (iestādījis liepas), kas izmaksāja kopumā 102 079,2 *euro*, neskaitot izdevumus ceļa ikdienas uzturēšanai – sniega tīrīšana, zāles pļaušana, koku kopšana.

Jāņem vērā, ka atbilstoši Civillikuma 1151.pantam, ja servitūta izlietošanai vajadzīgs uzturēt un izlabot kalpojošo lietu, tad tas jādara servitūta izlietotājam. Līdz ar to apstāklis, ka servitūta izmantotājs iegulda līdzekļus ceļa uzturēšanā, pats par sevi neietekmē zemes īpašnieka un pašvaldības tiesības vienoties par to, ka ceļš turpmāk tiks nodots publiskai lietošanai.

Pašvaldība noraidījusi kā nepamatotu /pers. D/ apgalvojumu, ka viņam bija izsniegta attiecīga būvatļauja. Kā izriet no lietas materiāliem, 2014.gada 17.martā Ķekavas novada pašvaldības būvvalde izsniedza /pers. D/ plānošanas un arhitektūras uzdevumu Nr.297/13 Ābeļu ielas turpinājuma izbūvei servitūta ceļa zemes vienībās ar kadastra apzīmējumu /numurs D/, /numurs E/, /numurs F/, /numurs C/, /numurs B/, /numurs H/(*lietas 1.sējuma 68.-70.lapa*). Ar domes 2014.gada 24.aprīļa lēmumu minētais plānošanas un arhitektūras uzdevums tika atcelts, bet /pers. D/ atļauts veikt servitūta ceļa asfaltēšanas darbus 4 metru platumā, realizējot to kā pagaidu būvi līdz Ābeļu ielas izbūvei pilnā apjomā *(lietas 1.sējuma 73.-74.lapa*). Atbilstoši pieteicēja /pers. D/ iesniegtajai neapliecinātai piebraucamā ceļa izbūves tāmei aprēķinātas darbu izmaksas 120 079,2 *euro* (*lietas 1.sējuma 82.lapa*).

No lietas materiāliem neizriet, ka strīdus ceļš ir ticis reģistrēts kā inženierbūve un /pers. D/ būtu šīs inženierbūves īpašnieks.

Ja arī pieteicējs /pers. D/, pamatojoties uz attiecīgu pašvaldības „atļauju" (kas nav noformēta būvniecību pieļaujošo administratīvo aktu veidā), ir veicis ieguldījumus ceļa attīstīšanā un uzturēšanā, tas nav ietekmējis ceļa piederību – tas netika reģistrēts kā atsevišķa (/pers. D/ piederoša) inženierbūve un pārsūdzēto lēmumu pieņemšanas brīdī ietilpa attiecīgo zemes īpašumu sastāvā. Līdz ar to /pers. D/ norādītie apsvērumi nevarēja būt šķērslis pārsūdzēto lēmumu pieņemšanai. Nav pamata uzskatīt, ka /pers. D/ savas tiesības uz attiecīgo ieguldījumu atlīdzināšanu (citstarp, ja viņš uzskata, ka attiecīgie izdevumi radušies pašvaldības prettiesiski dotas atļaujas dēļ) varētu realizēt procesā par pašvaldības nozīmes ielas statusa noteikšanu citu personu īpašumu daļai.

[19] Ievērojot minēto, kā arī pievienojoties pirmās instances tiesas secinātajam, Administratīvā apgabaltiesa pieteikumu daļā par lēmumu Nr.16 un Nr.18 atcelšanu atzīst par pamatotu, savukārt pārējā daļā pieteikums ir noraidāms.

[20] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Pieteikumam tika piesaistīta pieteicēja /pers. C/ samaksātā valsts nodeva 30 *euro* apmērā (*lietas 1.sējuma 28.lapa*).

Atbilstoši Ministru kabineta 2013.gada 12.februāra noteikumu Nr.85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 13.punktam valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc tiesas vai tiesneša nolēmuma stāšanās spēkā Administratīvā procesa likuma 126.pantā minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Ņemot vērā, ka pieteicēju pieteikums ir apmierināms, no Ķekavas novada pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes – Ķekavas novada domes – ir piespriežama pieteicēja /pers. C/ samaksātā valsts nodeva par pieteikuma iesniegšanu. Apelācijas sūdzība nav pamatota, līdz ar to valsts nodeva, kas samaksāta par apelācijas sūdzību, netiek atlīdzināta.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 307., 309.pantu un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

apmierināt pieteikumu daļā.

Atcelt Ķekavas novada domes 2021.gada 4.februāra lēmumu Nr.16 (sēdes prot. Nr.3) „Par pašvaldības nozīmes ielas statusa piešķiršanu – nekustamā īpašuma /Nosaukums D/ daļā" un lēmumu Nr.18 (sēdes prot. Nr.3) „Par pašvaldības nozīmes ielas statusa piešķiršanu – nekustamā īpašuma /Nosaukums F/ daļā" no to pieņemšanas dienas.

Pārējā daļā pieteikumu noraidīt.

Piespriest no atbildētājas Ķekavas novada pašvaldības par labu /pers. C/ (personas kods /personas kods/) samaksāto valsts nodevu 30 *euro*.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente A.Šteinberga

Tiesneši M.Birzgalis

M.Osmane

Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.